

Ad Výzva šéfredaktora Bystríka Šikulu ZACHRÁŇME SLOVENSKÉ POHLADY!

■
Milé kolegyně,
milí kolegovia,

súhlasím s výzvou pána Bystríka Šikulu a plne sa s ňou stotožňujem. Myslím si, že situácia so Slovenskými pohľadmi je len ďalším dôkazom, ako sa devastuje kultúra u nás a arogantným správaním Ministerstva kultúry SR k tvorivej práci.

Máme Ministerstvo kultúry SR, ktoré si už dlhé roky neplní základnú úlohu – podporovať kultúru. Myslím si, že som len jedným z mála tvorivých pracovníkov, ktorí pracovali v poslednom desaťročí v tejto inštitúcii. Často som mal dojem, že úhlavným nepriateľom Ministerstva kultúry SR je kultúra. Za dvanásť rokov, čo som tam robil, tam pôsobilo len zopár ľudí, ktorí aktívne zasiahli do kultúry – boli to Jozef Lenhart (pamiatkar a dramatik, bezohľadne vyhodенý Maďaričom), prekladatelia Stanislav Vallo (robil tam asi jeden a pol roka), Igor Otčenáš (deväť mesiacov), dramaturg a prekladateľ Peter Kováč, textár Martin Sarvaš (radšej z toho kultúrneho marazmu odišiel dobrovoľne). Okrem toho tam pracovalo niekoľko folkloristov, pamiatkarov, jedna kolegyňa vydala pod pseudonymom asi tri básnické zbierky (asi vedela prečo), a bolo tam ešte zopár odborníkov na cirkevnú oblasť. Inak boli mnohí riadiaci pracovníci MK SR známi tým, že boli v kultúre absolútne neznámi, v kultúre sa nevyznali, nemali k nej žiadny vzťah (a ak, tak negatívny). Situáciou na MK SR za Maďariča som sa zaoberal v sérii článkov *Takmer každý vie, kto bol Balzac, ale málokto vie, kto bol vtedy minister kultúry*.

https://www.noveslovo.sk/c/Takmer_kazdy_vie_kto_bol_Balzac_1

https://www.noveslovo.sk/c/Takmer_kazdy_vie_kto_bol_Balzac_2

https://www.noveslovo.sk/c/Takmer_kazdy_vie_kto_bol_Balzac_3

https://www.noveslovo.sk/c/Takmer_kazdy_vie_kto_bol_Balzac_4

Situácia na MK SR sa nezmenila ani po príchode kaskadérskej Natalky. Zacytujem z jej životopisu:

„Natália Milanová je vyštudovaná pedagogička. Po pôsobení na bratislavskom gymnáziu sa začala profesionálne venovať politickej komunikácii a marketingu. Popritom pôsobila vo filmovom priemysle ako kaskadérka a dabľerka najmä pri scénach s koňmi, keďže od desiatich rokov jazdí na koni. Zároveň založila, hrala i písala scenáre v zážitkovom divadle pre deti Equiteatro,

ktoré ako prvé na Slovensku pripravilo rozprávky s hercami a koňmi. Je autorkou Dejín statočného národa slovenského, knihy pre deti o histórii Slovenska.“

Toto nie je hoax z nejakého konšpiračného webu, toto je oficiálny profesionálnokultúrny životopis ministerky kultúry stiahnutý z webu MK SR – čiže písala ho sama pani ministerka alebo jej hovorca. Kým s tvorivými aktivitami doterajších ministrov kultúry sme sa mohli zoznámiť prostredníctvom ich kníh, prípadne v divadle, v televízii a v rozhlase, ako kaskadérčila súčasná ministerka, sme sa zatiaľ nedozvedeli, možno by MK SR malo uverejniť na svojom webe zozrieh jej najvydarenejších kaskadérskych scén.

Ale teraz vážne. Okrem Slovenských pohľadov MK SR potichu likviduje ďalšiu významnú kultúrnu inštitúciu, Literárny fond. Mnohí tvoriví spisovatelia a novinári už roky vedia, že za svoju prácu – literárnu alebo novinársku tvorbu – dostanú, ak vôbec dostanú, žobráciky honorár nezodpovedajúci ani minimálnej mzde. Literárny fond svojimi štipendiami, ale aj súťažami aspoň čiastočne saturoval absolútne finančné nedocenenie, ale snažil sa aj o morálne ohodnotenie tých, ktorí píšu kvalitnú literatúru a žurnalistiku. Zdravotníci (lekári, zdravotné sestry a ostatný personál) majú ministerstvo zdravotníctva, pracovníci v školstve (pedagogickí a nepedagogickí pracovníci) majú ministerstvo školstva, podnikatelia ministerstvo hospodárstva, jednoducho niekoho, kto zastupuje ich záujmy a za nich bojuje. Ako bojuje za záujmy kultúrnej obce MK SR, asi každý vie, bojuje za záujmy úradníkov MK SR, tvoriví pracovníci sú MK SR úplne ľahostajní.

Pôsobím v Literárnom fonde v sekcii pre rozhlas, divadlo a zábavný priemysel. Do zastavenia dvojpercentného odvodu Literárnemu fondu len naša sekcia za apríl až jún 2020 vyplatila 99 umeleckým pracovníkom, ktorí pre koronu prišli o príjem, podporu vo výške 53 000 €. Ďalšie podpory boli pre zrušenie dvojpercentného odvodu už výrazne obmedzené. MK SR už nemalo mesiacov špekuluje, koľko vlastne pracovníkov v kreatívnom priemysle by malo podporiť a podporu, tuším, nedostal ešte nikto. Napokon s iróniou treba povedať, že zrušenie dvojpercentného odvodu pomohlo (ako vyhlásilo MK SR) spisovateľom a novinárom len okrajovo, pretože vzhľadom na výšku honorárov sú aj dvojpercentné odvody mikroskopické.

Hlavný problém je, že kultúru na vládnej úrovni nikto nezastupuje, ministerstvo kultúry je úplne zbytočná inštitúcia, ktorá si žije len vlastným životom a o kultúrne dianie sa vôbec nestará.

Toľko niekoľko poznámok k výzve Bystríka Šikulu na záchranu Slovenských pohľadov. Nemali by sme sa obmedziť len na Slovenské pohľady, ale zaoberať

sa postavením slovenskej kultúry vôbec, súčasťou existenciou Ministerstva kultúry SR, ktoré vôbec nezastupuje záujmy kultúrnych pracovníkov, ale tvrdo bojuje proti nim. Z vlastnej skúsenosti viem, že pre väčšinu pracovníkov MK SR kultúra je to, čo publikuje denník 24 hodín pozitív (dal som krycí názov) alebo čo sa vysielala v reláciách *Smotánka*, *Showbiz* a podobne. A k takej kultúre signatári tejto výzvy nepatria.

Ján Bábik

■ **Nevyhadzujme klenotnicu!**

Spoločenský a politický život priam prekypuje omylmi. Dakedy sú to len menšie omyly, ale dakedy fatálne. Ak by v súčasnej konkrétnej situácii vysokí riadiaci pracovníci a zodpovední (len či?) úradníci urobili ten omyl, že by Slovenské pohľady pokladali za akési (málo významné) pododdelenie Matice slovenskej, urobili by chybu z rodu fatálnych, ktorá by sa ťažko naprávala.

Slovenské pohľady sú v istom zmysle staršie a kontinuitnejšie ako Matica slovenská. Vznikli o 17 rokov skôr ako Matica, a keď sa roku 1881 obnovili – a odvtedy vychádzajú s jednou historicky malou prestávkou dodnes –, Matica slovenská bola zatvorená, zamknutá na sedem zámok a majetkovo i právne zlikvidovaná.

No ide mi predovšetkým o inú súvislosť. Ide o to, že v čase mnohej neistoty, častých zvrátov, internetovej zmäteniny všakových chutí a prevládajúcej podenkovosti potrebuje Slovensko veľmi naliehavo svoju kultúrnu a časopisec-kú stálicu, svoje duchovné, intelektuálne zrkadlo, ktoré odzrkadľuje zmeny, ale ktoré sa nemení na každý závan vetrička. Také dačo a navyše otvorené každému máme v Slovenských pohľadoch. Je to vzácny obraz vyvíjajúcej sa suverénnej slovenskej tváre. Odjakživa je jeho obsahom intelektuálna slovenská žatva, zber ovocia slovenského ducha. Pravda, ovocie ducha je také aj onaké, patria do tohto okruhu aj produkty krátkodobého charakteru, ale patria doň (a tu musíme myslieť osobitne na Pohľady) aj ťažké klasy, dokonale dozreté plody, inak povedané smotana literárnej a kultúrnej tvorby.

Slovenské pohľady odrážajú takmer celé moderné slovenské národné dejiny, postupne sa v nich naukladalo veľa hodnôt, veľa cenností. Ide o „trezor“ vzácností, trezor v úvodzovkách, lebo nie je zamknutý, je prístupný každému vnímavému záujemcovi. Či nie je malý zázrak, zázrak kontinuity, že sa v knižnici na báze Pohľadov môžete rýchlo a spoľahlivo pozrieť na podobu slovenského

literárneho a kultúrneho myslenia v tom a zasa v celkom inom roku takpovediac bez peny času?

Keby dakto ľahkomyseľne vyhadzoval z klenotnice najcennejší kúsok, tak by to vec nezlepšovalo, lež zhoršovalo, keby sa tváril, že ide o bezcenný predmet. Nuž, a najhoršie zo všetkého by bolo, keby vyhadzoval celú klenotnicu! Slovenské pohľady sú v svojom pokračovaní a prekračovaní akousi klenotnicou slovenských literárnych a duchovných hodnôt. Bez nich, alebo ich oklieštením, bude slovenská kultúra chudobnejšia, bude dramaticky ochudobnená.

Zachráňme Slovenské pohľady! To znamená, prirodzene, aj zachovanie aspoň ako-tak dôstojných podmienok pre prácu redakcie. Bez nich možno zachrániť Pohľady iba formálne, nie reálne. A formalistami byť nesmieme, lebo prideme aj o formy, ale najmä o drahocenný obsah.

Jozef Markuš

■ **Vážené kolegyně, kolegovia, priatelia!**

Stotožňujem sa s výzvou šéfredaktora Slovenských pohľadov Bystríka Šikulu. Priškrtenie toku financií zabezpečujúcich plynulú a bezproblémovú vydávanie nášho časopisu je, žiaľ, v našich končinách už osvedčeným prostriedkom na jeho postupnú likvidáciu. Stačí si pripomenúť, čo sa v posledných desaťročiach udialo s Literárnym týždenníkom. Najprv bolo treba znížiť stav redaktorov, vzápätí rozsah časopisu zo šesťnásť na osem strán, neskôr periodicitu, a z týždenníka sa stal dvojtýždenník, možno sa čoskoro zmení na mesačník, potom na občasník, až zanikne... Do tejto schémy teraz politici a úradníci, mimochodom, platení z našich daní, dosadili Slovenské pohľady. Smutné a tragické. Kedy už na Slovensku nastane čas, že spisovatelia sa budú môcť venovať iba písaniu svojich diel a, pravdaže, ich publikovaniu aj v časopisoch namiesto neprestajným zápasom o prežitie a holú existenciu? Chápem, že nie každému sa páči, čo Matica robí a čo Slovenské pohľady publikujú. No deklaruujeme, že sme demokratická a slobodná krajina, kde má svoje nezastupiteľné miesto aj pluralita názorov, aj tých, čo nám nie sú práve príjemné. Náklady na vydávanie Slovenských pohľadov sú iba kvapkou v mori financií, čo sa u nás takmer denne premárnia... Som presvedčený, že niet kam ustúpiť, iba ak do pekla. Preto podporujem úsilie o interpeláciu na najvyšších politických postoch.

Peter Holka

■
Rozhodnutie krátiť dotácie a tak postupne likvidovať neuváženým konaním to, čo sa literárne časopisy usilujú vnieť do povedomia ľudí naviazaných na kultúru, nie je fér. Najmä od tých, ktorí by mali kultúru hájiť.

O záchranu bojuje Literárny týždenník a iné dôležité inštitúcie nápomocné spisovateľom. No že sa v takej nepriaznivej situácii ocitnú aj Slovenské pohľady, nikto zo spisovateľskej obce nečakal. „Pekný“ mikulášsky darček. Vytrčajú z neho čertove rožky. Neostáva nič iné, len protestovať. Takým protestom je aj výzva šéfredaktora Bystríka Šikulu. Plne s ňou súhlasím a pripájam sa k nej.

Hana Košková